

MARULIĆEVI DANI 1998.

Organizatori:

Društvo hrvatskih književnika

HNK Split

Književni krug Split

**ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI I IZDAVAČKI
PROGRAM**

Split, travanj 1998.

MARULIĆEVI DANI 1998.

Ponedjeljak, 20. travnja

12 sati, Zavod HAZU

Predavanje:

Milan Moguš: Sto pedeseta obljetnica uvođenja hrvatskog jezika u Hrvatski državni sabor

13 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Marko Marulić: *Judita*, priredio Milan Moguš (izdavač: *Matica hrvatska*, Zagreb)

19 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Mila si nam ti jedina. Hrvatsko rodoljubno pjesništvo od Bašćanske ploče do danas. Priredili: Josip Bratulić, Stjepan Damjanović,

Vinko Brešić i Božidar Petrač. Izdavač: *Alfa*, Zagreb

Govore: Ivo Frangeš, Mirko Tomasović, Božidar Petrač

SVEČANO OTVORENJE KULTURNE PRIREDBE MARULIĆEVI DANI

Utorak, 21. travnja

17.30 sati, crkva sv. Frane na Obali

Gradonačelnik Ivan Škarić otvara kulturnu priredbu Marulićevi dani

Sveta misa

(pjeva akademski zbor "Ivan Lukačić" pod ravnanjem maestra Josipa Veršića)

Prigodno slovo prof. dr. Charlesa Bénéa

Polaganje vijenca na Marulićev grob (Društvo prijatelja kulturne baštine)

19 sati, Trg braće Radića

Polaganje vijenca na Marulićev spomenik

Otkrivanje ploče sa sonetom "Oproštaj" Tina Ujevića na postolju spomenika (ploču postavlja: Književni krug Split – *Marulianum*; ploču izradio: akademski kipar Aleksandar Midžor)

Prigodno slovo: Ante Stamać, predsjednik društva DHK

Nastupaju: dramski umjetnici Josip Genda i Trpimir Jurkić; akademski zbor "Ivan Lukačić" pod ravnanjem maestra Josipa Veršića

20 sati, HNK Split

Otvorenje Festivala hrvatske dramske riječi i dodjela nagrade "Marin Držić"

ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI I IZDAVAČKI PROGRAM

Srijeda, 22. travnja

9.30 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje godišnjaka *Colloquia Maruliana VII*
(izdavač: Književni krug Split – *Marulianum*)

10 sati, Zavod HAZU

Osmi okrugli stol o Marku Maruliću (prvi dio)

18.30 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje najnovijeg sveska edicije Sabrana djela Marka Marulića:
Marci Maruli Repertorium, I. sv., priredio Branimir Glavičić
(izdavač: Književni krug Split)

Govore: Ivo Frangeš, Drago Šimundža, Branimir Glavičić

20 sati, HNK Split

Dodjela nagrada Dana hrvatske knjige: *Judita*, *Davidias* i *Slavić*

Četvrtak, 23. travnja

10 sati, Zavod HAZU

Osmi okrugli stol o Marku Maruliću (drugi dio)

12 sat, Foyer HNK Split

Predstavljanje knjige:

Portret umjetnika u drami, 3. svezak (ur. Borben Vladović)

Govore: Branko Bošnjak, Jakša Fiamengo, Borben Vladović

Odlomke iz knjige čita: Dara Vukić, glumica HNK Split

18 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Ivan Golub: *Ultima solitudo personae / Lice osame* (izdavač: *Ceres*,
Zagreb)

Govore: Ivo Frangeš, Mirko Tomasović, Darko Novaković, Ivan Golub

19.30 sati, Muzej grada Splita (Papalićeva palača)

Pjesnička večer:

Hrvatski književnici Marulićevu Splitu

Petak, 24. travnja

12 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje izdanja *Erasmus* Naklade iz Zagreba

Govore: Srećko Lipovčan, Ivan J. Bošković, Jakša Fiamengo,
Bratislav Lučin

19 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Milovan Tatarin: *Od svita odmetnici* (izdavač: Književni krug Split)

Govore: Julijana Matanović, Zoran Kravar

Zvane Črnja

POD MARULOVOM PONISTROM
U SPLITU 18. VIII. 1515.

Othodu godišća,
prehitro othodu.
Za svakim slidi nam novo.
Marule,
Marule moj.

Za čast tebi zgodit,
za slavu i diku
od starog jezika i grada.
Marule,
Marule moj.

I "ča" zvoni slaje,
ter pivamo pismu
ugodeć ti. I čuj je.
Marule,
Marule moj.

U verse ti vargni,
u libar zavazda nam svet,
svu mudrost, počtenje i lipost
po zakonu starih poet.
Svu mudrost, počtenje i lipost,
svu svitlost od svita i ufanje.
Marule,
Marule moj.

(Preuzeto iz knjige *Mila si nam ti jedina.*
Hrvatsko rodoljubno pjesništvo od Bašćanske ploče do danas,
Alfa, Zagreb 1998)

Timi zutchi uochi / *ssife* pochladahu /
Tache tuzbe mochi / *chfartcu* priuiahu /
Tacho zalech slahu / *osmi* dan chad pride
Sfi iure muc mu / *ssach* nastan otide.

Sila neizide / *hoiabi* zadila
Sela all zide / *sinof* Israila /
Dochlaie ziuila / *Judita* na sai sfit
Zemglai e u mir bila / *i* potom uele lit.

Dan u chi bi dobit / *Olopherne* ctisce /
Sfechienie uazda bit / *od* tih chi dobit /
Dochla nepodbisce / *pod* iaram suu sciu
Pochol umonisce / *sproroci* Messiu.

Chomu pochlon diu / *bogu* spassu momu /
Iere chonac uiu / *pocitanu* tomu /
Iuditiu chomu / *slauachie* bit dochol
Sfitu zemagl schomu / *pocne* gorit ochol.

Acholi dai dotol / *dochla* zemgla oua
Bude na charte sfogl / *slouignscha* ctit sloua.

Trudna toga ploua / *oudi* gidra chala
Plauca moia noua / *bogu* budi huala /
Chinebela schoua / *issacha* ostala.

A M E N.

Oudi *ssarsaiu* Chgnige Marca Marula Splichianina
ssarhu litorie *ssete* udouice Iudite / *Stampane* ubnec /
cih Pognom / *i* nastoianiem / *Petreta* Srichichia Spli
chianina / *Nasuem* bogu Huala / Amen.

¶ In Vinegia per Guilielmo da Fontaneto de Mon
teserrato ad instantia de maistro Marco libraro al si
gno del libro. Nel Anno del Signor. M.D.XXI. Ad
.xiii. Agosto. Linclito Antonio Grimano
Principe uiuente.

MARKO MARULIĆ: *JUDITA*
Priredio Milan Moguš
(Matica hrvatska, Zagreb, 1998)

Pri samom kraju *Judite*, u stihovima VI, 437–438, nalazi se tekst što ga je Kušar transkribirao ovako:

... dokla zemlja ova
bude na karte folj slovinjska čtit slova.

U komentaru navodi: »438, *na karte folj* — na folju (listu) karte«. Štefanić, Slamnig i Franičević imaju potpuno istu transkripciju, a, preuzimajući i isti komentar, mijenjaju samo riječ *karte* u *papira*. Međutim, u izdanju iz 1521. godine odštampano je »na charte sfogl«, pa ne bi trebalo biti sumnje u transkripciju: *na karte svolj* (a ne *folj*). Ali osim transkripcije valjalo bi razmisliti i o dosadašnjim komentarima. Naime, moglo bi se postaviti pitanje: znači li odsječak *na karte svoljs* samo *na listu papira*, što pretpostavlja uporabu prijedloga *na* uz *Asg.m. svolj* i uporabu toga padeža umjesto *Lsg.m. (na svolj — na svolju)*. Ako se pak prijedlog *na* poveže s imenicom *karte* i to shvati kao *Lsg.f.*, onda *svolj* postaje *Gpl*. Budući da *svoljne* mora značiti samo *list* nego i *listina*, odsječak *na karte svolj* može se protumačiti i: *na papiru listinâ*, odnosno *na listinama*. I drugi dio stiha također zaslužuje komentar. Naime, *slovinjska čtit slova* prenosi se u suvremeni jezik *čitati slovinjska slova*. Postavlja se pitanje: što ovdje znači riječ *slovo*? Mislim da znači *riječ*. Stoga bi smisao spomenutoga dvostiha bio: dok zemlja ova bude čitala slavenske riječi na listinama. A čitati značilo je za Marulića uvijek — štovati.

(Iz teksta Milana Moguša "Uz još jedno čitanje Marulićeve *Judite*", *Filologija*, knj. 16, Zagreb 1988.)

VIENAC

/ SPLJEČANINU MARKU MARULIĆU /
osnivaču hrvatskoga umjetnog pjesništva.

Broj 42. U Zagrebu 17. listopada 1901. God. XXXIII.

Marku Maruliću.

V
 iek za viekom četir puta minu,
 Što si rodu zapjevô s milote
 I rasplamsô druge, da se rote:
 Goniť pjesmom doma jad i tminu.

Mnogim ime Tvoga jače sinu
 Sa pjesama sunčane ljepote —
 Al do vieka nitko Ti ne ote:
 Da se prvi naš na Parnas vinu.

A Judita Tvoja sve nam draža,
 Što joj više priete Holoferni —
 Mi smo njena udilj budna straža.

I aždajam mora pasti glava:
 Jesmo l' domu svom i Bogu vjerni —
 Na tom geslu: Tebi čast i slava!

Sjuro Arnold.

Među važnim pitanjima afirmacije narodnog jezika bilo je i uvođenje toga jezika u Sabor. Već je spomenuto da je Maksimilijan Vrhovac predložio da bi trebalo zapravo "ilirski" jezik uvesti u saborske rasprave, ali tada za to nisu bili dozreli uvjeti među članovima sabora. Nisu tu misao prihvatili ni godine 1843, kada je Ivan Kukuljević opet pokrenuo to pitanje predloživši na *Saboru kraljevinah Hrvatske i Slavonije*, 2. svibnja 1843, da se hrvatski jezik uvede mjesto mrtvog latinskog kao saborni i uredovni. U tadašnjoj hrvatskoj javnosti taj je govor izazvao vrlo veliku pažnju i odobravanje.

Ali taj se Kukuljevićev prijedlog ipak razbio o otpor aristokracije. Međutim, kada se 18. listopada 1847. opet sastao Hrvatski sabor, namjesnik banske časti Juraj Haulik u svom je govoru sada branio "posebna hrvatska prava, osnovana na nebrojenim zakonima, na mnoštvu svečanih diploma potvrđenih... i stoljetnom upotrebom posvećena (...)"

Nekoliko dana kasnije, tj. 23. listopada 1847, odbor kojemu je predsjedao Ljudevit Bedeković postavio je prijedlog: *neka se narodni jezik uzvisi na onu čast, vrijednost i valjanost, koju je kod nas uživao dosada latinski jezik*. Tu su želju izrazili (na Kukuljevićev prijedlog), navodi se dalje u obrazloženju, županije varaždinska, na Vukotinovićev prijedlog križevačka, najveći dio gradova i ostalih područja.

U živoj debati koja se kasnije razvila uzeo je riječ najprije zastupnik križevačke županije Ljudevit Vukotinović, a onda i zastupnik županije varaždinske Ivan Kukuljević, koji je održao zapažen govor na hrvatskom jeziku.

Kukuljević je završio svoj govor, uz opće odobravanje čitavoga Sabora, izjavom da glasa u ime varaždinske županije da se *"živi narodni jezik posve i u svemu uzvisi na ono isto mjesto, na kojemu bijaše sve dosada mrtvi jezik rimski ili latinski"*.

S tim su se prijedlogom složili i karlovački zastupnik Josip Smederevac i Janko Drašković, pa je prijedlog jednodušno prihvaćen.

(Iz knjige: Zlatko Vince, *Putovima hrvatskog književnog jezika*, Zagreb, NZMH 1990)

Tin Ujević

OPROŠTAJ

Ovdi usrid luke naša mlada plavca
uzdigla je jidra voljna, smina i nova.
I hoteća pojti putom svojeg plova
gre prez kog vojvode al zakonodavca.

Budi da smo virni krivovirna pravca,
ništar manje čtîmo (koko i zemlja ova)
— kî va versih libar množ harvacki skova —
Marulića Marka, splitskog začinjavca.

U lipom jaziku, gdi »ča« slaje zvoni,
mi dobročasimo garb slovućeg greba
i tokoj tî napis dijački i stari.

Zbogom, o Marule! Pojti ćemo, poni
žaju imimo velu sunčenoga neba:
korugva nam ćuhta; gremo, mi puntari!

UZ OBNOVU TEKSTA UJEVIĆEVA SONETA NA POSTOLJU MARULIĆEVA SPOMENIKA U SPLITU

1998.

O podizanju Marulićeva spomenika u Splitu

U povodu 400-te obljetnice nastanka *Judite* 1901. održane su mnoge svečanosti u čast oca hrvatske književnosti, a slično također i prigodom 400-te obljetnice njegove smrti 1524-1925. god. Pripreme za obilježavanje ove obljetnice u Splitu počele su početkom 1923., kada je, između ostaloga, odlučeno da se Maruliću podigne spomenik "dostojan osobe i kulturne proslave kojoj je namijenjen." Utemeljen je Odbor, a animator cijelog procesa bio je Frane Bulić, dok je Meštrović prihvatio da izradi spomenik uz povoljne uvjete.

Kako Bulićevi napori da potrebnih 1000 kg bronce dobije od vojske i mornarice (tražio je dva neuporabiva topa ratnog plijena) nisu urodili plodom, uslijedio je poziv - proglas "Građanima Splita i svima ljubiteljima narodne knjige i kulture" te zamolba Upraviteljstvima Splita, ostalih dalmatinskih gradova te Gradskom magistratu Zagreba. Osim Splita, svojim su se priložima za spomenik odazvali samo Dubrovnik i Zagreb. Odaziv građana, banaka, društava i samostana bio je bolji. U tu je svrhu tiskana i razglednica s gipsanim modelom spomenika, tako da je "i najsiromašnijima pružena mogućnost, da na taj način doprinesu i najčedniji obol za naš spomenik."

Lijevanje je obavila Kr. Akademija za umjetnost i obrt u Zagrebu, a za izradu podnožja od sivo-zelenkastog kamena s položaja zvanog "Jama" u Splitskom polju, sklopljen je detaljan ugovor s Gajom Voltolinijem i Antom Fabrisom. Na samom podnožju s prednje je strane uklesan natpis

MARKO MARULIĆ

1450 - 1524

a sa stražnje

GRAD SPLIT

1925

IVAN MEŠTROVIĆ

SVOJE DJELO POKLONIO

Za vrijeme rata Talijani su Marulićevo ime bili promijenili u Marco Marulo i otukli stražnji natpis, koji kasnije, za razliku od prednjega, nije više obnovljen, nego su umjesto njega 1971. ispisani stihovi Ujevićeva *Oproštaja*.

U svečanom ozračju koje je gradom vladalo više dana, u prisutnosti velikog broja građana, predstavnika ustanova, vlasti i kralja, nakon prigodnih govora, spomenik je otkrio splitski načelnik Ivo Tartaglia 26. srpnja 1925. g.

“Meštrovićev Marulić, podignut na malom trgu sred starog dijela grada, postao je njegov sastavni dio i prepoznatljiv detalj na slikama grada. Split je postao bogatiji za još jedan javni spomenik, dok je Marulić ‘dobio svoj lik’ koji će ga otad pratiti kada se o njemu bude govorilo ili pisalo.”

(Prema: Arsen Duplančić, »Podizanje spomenika Marku Maruliću«, *Mogućnosti*, Split 1983, 10-11, str. 870-880.)

O obnovi Ujevićeva *Oproštaja* 1998.

Uistinu je bila izvrsna zamisao 1971. da se Ujevićev sonet ispiše pod glasovitim Meštrovićevim spomenikom, ali tehničko rješenje pokazalo se vrlo neotpornim: tekst je ispisan metalnim slovima koja su pojedinačno tankim nožicama usađena u kamen postolja, pa su - nešto zbog protjeka vremena, a puno više zbog vandalizma - slova otpadala, zapravo bivala iščupana, tako da je tekst postajao sve više ruglo, a sve manje jedinstveni *hommage* jednog od najvećih hrvatskog pjesnika svojemu davnom prethodniku. Tekst je na poticaj Književnoga kruga obnovljen osamdesetih godina, ali se čupanje slova nastavilo kao i prije. To su nevoljno stanje Ujevićeva *Oproštaja* komentirali mnogi, npr. splitski pjesnik Srećko Diana svojedobnim osvrtom u dnevniku *Slobodna Dalmacija*.

Godine 1995. Književni krug Split odlučio je ponovno obnoviti tekst, kojemu je tada nedostajalo više od stotinu slova! Sonet je i tada obnovljen usađivanjem približno sličnih slova u praznine u tekstu. Slova je nabavila i platila tiskara “Varteks” iz Varaždina.

Nažalost, ponovno se pokazalo da je takvo rješenje privremeno: “dokoni prolaznici” i dalje čupaju slova, pa je nedavno utvrđeno da ih nedostaje dvadesetak, a još više ih je oštećeno. Broj rupa povećava se tako reći iz dana u dan.

Zbog toga se krajem 1997. Književni krug Split - *Marulianum* obratio Ministarstvu kulture, Konzervatorskom odjelu za Dalmaciju u Splitu, s molbom da predloži s konzervatorskoga gledišta najprikladnije trajno rješenje. U njihovu odgovoru sugerirano je postavljanje ploče s tekстом *Oproštaja* koja bi se učvrstila na istom mjestu na podnožju spomenika. U usmenom dogovoru odlučeno je da ploča bude brončana (da se zaštiti od grafita). Idejno rješenje i negativ za lijevanje načinio je akademski kipar Aleksandar Midžor uz nadzor mr. Gorana Nikšića iz konzervatorske službe.

Takvu, trajnu obnovu bilo je nužno izvršiti upravo sada, bez odlaganja, jer su pred vratima velike Marulićeve obljetnice, najveće koje je hrvatska književnost dosad imala priliku slaviti: godine 2000. bit će 550. godišnjica Marulićeva rođenja, a 2001. slaviti će 500. rođendan njegova *Judita*. K tome, već dogodne, u travnju 1999, Split će biti domaćin druge sesije međunarodnog skupa *Marko Marulić, hrvatski pjesnik i katolički humanist: prijedlog za Europu trećeg tisućljeća*. Iduće tri godine, dakle, Split će - zbog Marulića! - biti središte hrvatskih kulturnih zbivanja, domaćin međunarodnih znanstvenih skupova, proslava itd. Svi će gosti hodočastiti Marulićevu spomeniku. Postavljanjem ploče s Ujevićevom sonetom Književni krug Split - *Marulianum* ostvaruje zajedničku želju da svima njima - a dakako i nama, koji svakodnevno mimohodimo taj spomenik - Ujevićev sonet govori puninom svojih antologijskih stihova. (B. L.)

Oudi

OSMI OKRUGLI STOL O MARKU MARULIĆU

Organizator: Književni krug Split - *Marulianum*

Srijeda, 22, i četvrtak, 23. travnja 1998.

Zavod HAZU u Splitu, Trg braće Radića 7

22. travnja, početak u 9.30 sati; voditelj B. Lučin

Ivo Frangeš (Zagreb): Pozdravna riječ u ime HAZU

Bratislav Lučin (Split): Uvodna riječ i predstavljanje *Colloquia Maruliana VII*

Charles Béné (Meylan): *L'Institutio et la censure**

István Lokös (Eger): Novi podaci o recepciji Marulićeva opusa u Ugarskoj u 16. i 17. stoljeću

Franz Leschinkohl (Mainz): Marulić u austrijskim knjižnicama

Ivo Frangeš (Zagreb): *Quinquaginta parabola* kao tematsko iskrište u baroknom i modernom pjesništvu (Ivan Gundulić i A. B. Šimić)

Branimir Glavičić (Zadar): O versifikaciji latinista Franje Božićevića Natalisa

Mirko Tomasović (Zagreb): Dva tipa Marulićeva dvanaesterca

Drago Šimundža (Split): Marulićev model hrvatske renesansne lirike

23. travnja, početak u 10 sati; voditelj M. Tomasović

Iva Grgić (Zagreb): Talijanski prijevod *De institutione bene vivendi* - traduktološka analiza

Nikica Talan (Zagreb): Portugalski prijevod Marulićeve *Institucije* s osobitim obzirom na poglavlje *O gajenju istine i izbjegavanju laži*

Darko Novaković (Zagreb): Božićević i Marulić: jesmo li se prebrzo odrekli važnoga svjedoka?

Neven Jovanović (Zagreb): Čitanje Modruškog Marulićem: *De consolatione i Evangelistarium*

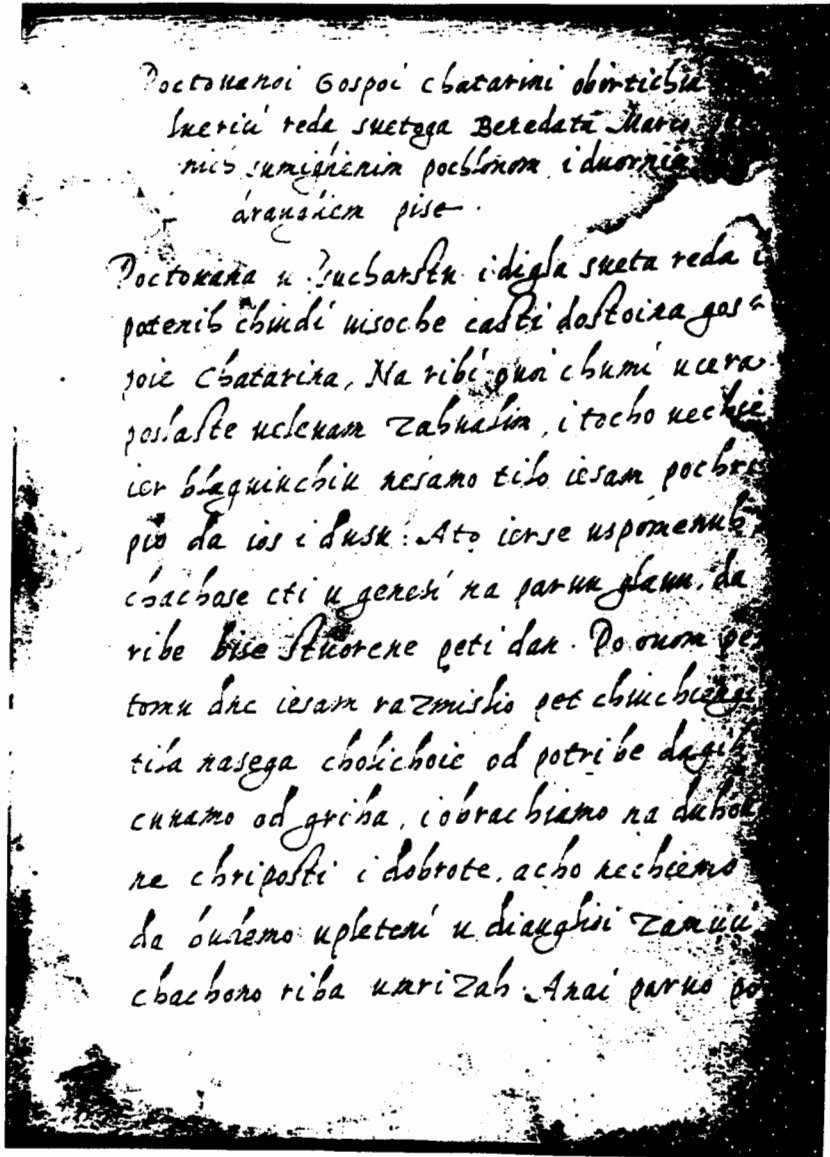
Milovan Tatarin (Osijek): Marko Marulić i srednjovjekovna koncepcija uskraćena užitka

Mladen Parlov: *Opuscula theologica* Tome Akvinskoga u djelima Marka Marulića

Branko Jozić (Split): Ovozemaljska dobra u obzoru Marulićeve teološke misli

Bratislav Lučin (Split): Kojem žanru pripadaju Marulićevi *Dobri nauci*?

* Vidi sažetak na hrvatskom u ovoj knjižici.

Početak druge poslanice Marka Marulića Katarini Obirić

(Sažetak)

Prof. dr. Charles Béné, umirovljeni profesor Sveučilišta u Grenobleu, član Uredničkog odbora Sabranih djela Erazma Roterdamskog. O Maruliću objavio niz studija u domaćoj i europskoj periodici te knjigu *Sudbina jedne pjesme / Destin d'un poème / Destiny of a Poem* (Zagreb - Split 1994).

Prof. dr. Branimir Glavičić, umirovljeni profesor Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, priređivač i prevoditelj svih Marulićevih latinskih djela, glavni urednik Sabranih djela Marka Marulića.

Prof. dr. Ivo Frangeš, član Uredničkog odbora sabranih djela Marka Marulića, pisac *Povijesti hrvatske književnosti* (1987; njemačka verzija 1995)

Iva Grgić, lektorica na Odsjeku za talijanistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, povjesničarka književnosti, prevoditeljica, traduktologinja.

Neven Jovanović, asistent na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Mr. Branko Jozić, djelatnik *Marulianuma*, centra za proučavanje Marka Marulića pri Književnom krugu Split.

Franz Leschinkohl, povjesničar tiskarstva, dobitnik Gutenbergove nagrade grada Mainza za proučavanje tiskarske povijesti Marulićevih djela u Njemačkoj. O toj je temi objavio zapažene priloge u godišnjaku *Colloquia Maruliana*.

Prof. dr. Lőkös Istvan, pročelnik Katedre za komparativnu književnosti Filozofskog fakulteta u Debrecenu i profesor hrvatske književnosti u Miskolcu, godine 1996 objelodanio knjigu *A horvát irodalom története (Povijest hrvatske književnosti)* za koju je 1997. dobio nagradu *Davidias* Dana hrvatske knjige.

Bratislav Lučin, voditelj *Marulianuma*, centra za proučavanje Marka Marulića pri Književnom krugu Split, član Uredničkog odbora Sabranih djela Marka Marulića, urednik godišnjaka *Colloquia Maruliana*.

Prof. dr. Darko Novaković, redovni profesor na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, član Uredničkog odbora Sabranih djela Marka Marulića.

Dr. don Mladen Parlov, profesor na Teologiji u Splitu, godine 1996. doktorirao u Rimu tezom *Il mistero di Cristo - modello di vita cristiana secondo Marko Marulić (Otajstvo Krista - uzor kršćanskog života prema Marku Maruliću)*.

Dr. don Drago Šimundža, prepozit stolnoga kaptola u Splitu, član Uredničkog odbora sabranih djela Marka Marulića, auctor niza studija o duhovnoj i religijskoj sastavnici hrvatske književnosti.

Dr. Nikica Talan, izvanredni profesor na Katedri za luzitanistiku, Odsjek za romanistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, auctor većeg broja prijevoda iz portugalske književnosti.

Mr. Milovan Tatarin, asistent na Pedagoškoj akademiji u Osijeku, auctor nedavno objavljenje knjige *Od svita odmetnici*.

Prof. dr. Mirko Tomasović, redovni profesor na Odsjeku za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu, auctor monografije *Marko Marulić Marul* (Zagreb 1989), član Uredničkog odbora Sabranih djela Marka Marulića, urednik godišnjaka *Colloquia Maruliana*.

Proučavanje utjecaja cenzure na *Instituciju* navodi nas da u raznim prijevodima djela proučimo važnost cenzorskih zahvata i njihov utjecaj na širenje *Institucije*.

Takvo se istraživanje pokazuje plodonosnim iz više motrišta:

- Čitanje "posveta", kao i cenzorskih indeksa, upozorilo je na postojanje više danas izgubljenih izdanja (npr. *Sex Bücher* iz 1582).

- Kod portugalskog prijevoda pokazalo se da je on načinjen puno prije samog tiskanja (ne 1576, nego 1566).

- Uočene su bjelodane razlike među prijevodima, kako onima koji su nastali šezdesetih godina (Venecija 1563, Lisabon 1566, Köln 1568), tako i onima iz osamdesetih (Dillingen 1582, Douai 1585, Paris 1587). Neki od njih (Venecija, Lisabon, Pariz), čini se, ne odaju nikakvih cenzorskih zahvata, dok su drugi (Köln, Dillingen, Douai) podvrgnuti znatnim cenzorskim intervencijama.

- Pokazalo se da je ni stroga cenzura nije zapriječila širenje *Institucije* (Dillingen - sedam izdanja, Douai - šest izdanja, Venecija - dvanaest izdanja).

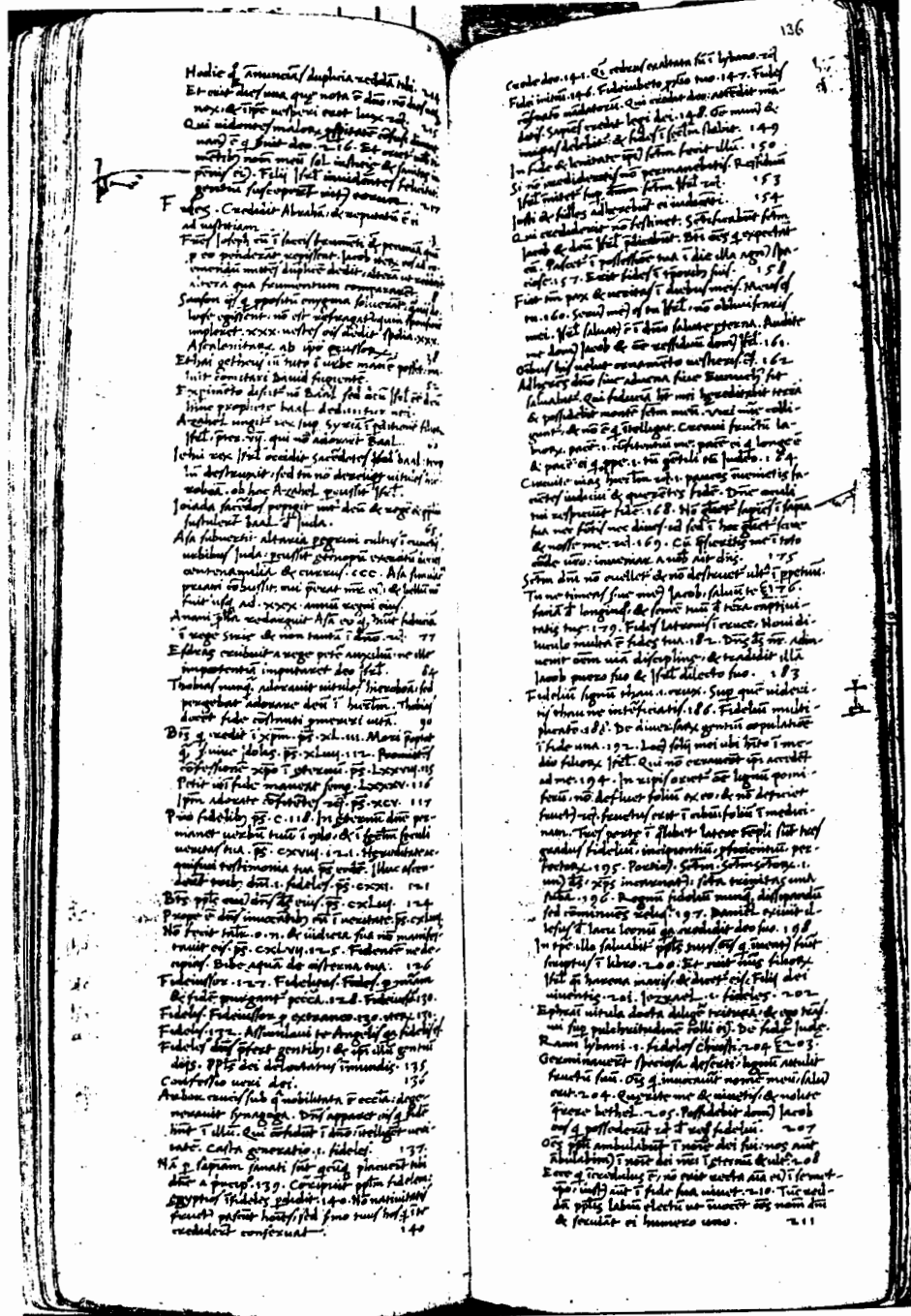
Kada se tim podacima doda činjenica da se nakon 1612, datuma prve službene cenzure, prestaju pojavljivati nova izdanja bilo cenzuriranih bilo necenzuriranih prijevoda, nameće se zaključak da cenzura možda nije jedini razlog zbog kojega je broj izdanja *Institucije* počeo opadati.

Valja podsjetiti da se promijenila duhovna klima; vjerski sukob postao je oštiji, pobožnost se nadahnjuje novim duhovnim vođama poput Tereze od Isusa, Louisa de Granada, Franje Saleškoga. Podsjetiti je da su se neki od njih služili Marulićevim djelima, a neki su ih i prevodili.

Marulićeva djela doživljavat će nova izdanja do kraja 17. stoljeća, no malo-pomalo ustupat će mjesto novim knjigama, auctori kojih su često bili pozorni Marulićevi čitatelji.

SADRŽAJ

- Branimir Glavičić: Je li nepotrebno tiskati Marulićev *Repertorij*?
Darko Novaković: Zašto nam je važan Marulićev *Repertorij*?
Josip Bratulić: Poslanice Marka Marulića Katarini Obirtić
Marko Marulić: Dvije poslanice Katarini Obirtić
Mirko Tomasović: Marulićevi hrvatski prepjevi Petrarke
Bratislav Lučin: *CIL X*, 190*: prijedlog za Marulića
Mladen Parlov: Marulićeva nauka o spasenju
Neven Jovanović: Moja muza, Mnemozina: iz komparativne konkordancije *Davidijade, Otmice Kerbera i Epitalamija*
Luciana Borsetto: "Storie di Giuditta" in Europa tra quattro e cinquecento: Il "Cantare" di Lucrezia Tornabuoni; il poema di Marko Marulić, *Exordium e narratio*: prime ricognizioni
Al nobile sacerdote in Gesù Cristo, al canonico e primo cantore di Spalato, il signor don Dujam Balistrilić, suo padrino, Marko Marulić l'umile dono con cortese rispetto graziosamente offre
I libri di Marco Marulo di Spalato nei quali si contiene la storia della Santa Giuditta in sei libri composta a gloria di Dio incominciano (Traduzione di Luciana Borsetto)
Lahorka Plejić: Posveta *Judite*
Charles Béné: *L'Institutio* de Marulić revisitée: essai sur les raisons d'un succès
Cvijeta Pavlović: Odnos Paula du Monta prema Marulićevu tekstu *Institutije*
Branko Jozić: Marulić u propovjedničkom kompendiju Serafina Razzija: prilog recepciji *Institutije*
Franz Leschinkohl: *Palaestra Christianarum virtutum* — jedinstvena knjiga u povijesti tiskarstva
Nikša Petrić: *De Caterino poeta Pharensi*. Povodom Marulićevih pjesama Katerinu i Hanibalu
Josip Ante Soldo: Žanko i Marulić
Mirko Tomasović: Marulićev ljetopis (IX.)
Recenzije, prikazi, osvrti
Gorana Stepanić: Branimir Glavičić, *Marulićev latinski rječnik*
Cvijeta Pavlović: Mirko Tomasović, *Marko Marulić — Marcus Marulus*

Marci Maruli Repertorium, fol. 135v i 136 (autograf)

(Književni krug Split, 1998)

Po svom sadržaju kodeks je opsežan zbornik izvadaka iz povećeg broja antičkih autora te Biblije, ranokršćanskih i nekih humanističkih pisaca. Sastavljen je po abecednom načelu. Građa je razvrstana na preko tri stotine natuknica obradivih u moralno-didaktičke svrhe. I to je dakle Marulićevo djelo, kao i ostala, moralno-didaktičko.

Na kraju zbornika, od 443r i dalje, nalazi se katalog kršćanskih mučenika - pod naslovom *Martires Christi* - u dvije neznatno različite verzije, razvrstanih po rimskim carevima. Ima još jedan katalog, katalog heretika (116v-118r), složen po abecednom načelu.

Zbornik je imao poslužiti Maruliću kao pomoć u vlastitu književnom stvaranju. Na to već upućuje ono *que maxime imitatione digna uidebantur* u duljem naslovu, a dokazuju to bjelodano brojni izvadci što ih je unosio u svoja kasnija djela.

(Iz predgovora Branimira Glavičića)

Marulićev je *Repertorij* po svojoj naravi moralnodidaktički zbornik. Neobično je svestran i raznolik. Multikulturalnog je i multidisciplinarnog karaktera, pun stare mudrosti i etičke pouke. Humanistički je veoma širok, civilizacijski univerzalan, predmetno iscrpan. Po predlošcima iz kojih vadi i gradivu koje donosi svojevrсна je enciklopedija edukativne misli staroga svijeta. Akumulativno sabire iz različitih razdoblja, područja, predmeta, vjera i kultura. Služi se biblijskim knjigama, antičkim, grčkim i rimskim piscima, patristikom i srednjovjekovnom kršćanskom literaturom. Prava je riznica etičkih i odgojnih načela, izreka, refleksija i primjera(...)

I prije smo doduše znali da naš najugledniji humanist i otac hrvatske književnosti u sebi sažima mnoga znanja i iskustva, da je baštinik različitih civilizacija i kultura. No nismo ga imali priliku promatrati nigdje u tako širokom spektru predložaka i misli, odnosno u jedinstvenom izlaganju etičkih načela i pouka najrazličitijih opcija i provenijencija kao u *Repertoriju*.

(Iz predgovora Drage Šimundže)

Cecidit deo. 141. Qui cecidit exaltatus in iudicio. 147. Fides
Fidei imitatio. 146. Fidei iubet pro tuo. 147. Fides
confessio mandatorum. Qui cecidit deo: non dedit ma-
datis. Superius credit legi dei. 148. De mundi &
magis dicitur: & fides in seculo habet. 149
In fide & caritate ipse seculo fecit illi. 150
Si non credideris non permanebis. Residuum
fidei mittit super terram seculo fidei. 153
Isti & fides adhibebat ei iudicium. 154
Qui credideris non festinet. Scitificabit seculo
Iacob & domus fidei predicabit. Bti ois q expectat
ca. Pater in possessione tua in die illa regna pa-
riest. 157. Exit fides in ipse fuit. 158
Fiat in pax & ueritas in duabus meis. Marci
ca. 160. Secus me of tu fidei. no obuiat me
mei. fidei salua e i dno salute pte na. Audite
me domus Iacob & de residuum domus fidei. 161
Obuiat huius uelut ornamentum in heres. 162
Adheres dno sine aduena sine Euangetij fidei
saluabit. Qui fidei huius mei hereditabit terra
& possidebit montes seculo nra. Vici mei colli-
gant. & no e q colligat. Cereui fructu la-
bore. pte. i. refertur me. pte. i. d. longe e
& pte. i. q pte. i. tu gotele tu iudicio. 164
Circuite magis huius tra. i. paucos iuuenietis fa-
cietis iudicium & queretis fidei. Dni oculi
tui respiciunt fidei. 168. No glia fapies i sapia
fua me fuit me dicit. ed fua i hoc glia fua
& nolle me. 169. Cu effertis me i toto
code uro. inuenerit a nob nit dng. 175
Seculo dni no ouilet & no destruet ult i ppetuu.
Tu no timor fua mi Iacob. salua te. 176.
fua d longius. & fua mi d tra captiui-
tatis tua. 179. Fides latronis cruce. Noui di-
mulo multa e fides tua. 182. Dng as nr. adin-
uenit oim ma disciplins. & tradidit. 112

Izišlo iz tiska:

Davidijada
Evangelistar I
Evangelistar II
Institucija I
Institucija II
Institucija III
Judita
Naslidovan'jex
De humilitate
Starozavjetne ličnosti
Latinska manja djela I
Pisni razlike
Dijaloški i dramski tekstovi
B. Glavičić: Marulićev latinski rječnik
Repertorium I

U tisku:

Repertorium II

Pripremljeno za tisak:

Repertorium III

U pripremi:

Latinski stihovi
Latinska manja djela II
Hrvatska proza
Incerta (djela pripisivana Maruliću)
M. Moguš: Marulićev hrvatski rječnik
Znanstveni prilozi o Maruliću

... Srećom je otpočetak u tome sudjelovao Mirko Tomasović, koji je doista stručnjak za knjigu u svakom smislu riječi, koji je i komparatist, i kroatist, i pedagog. On je predložio ovakav model: predgovor, bibliografija, riječnik gdje je potreban, bilješka o prireditelju — dakle, da se stvar otvori, na sto strana. Što se hrvatske književnosti tiče, a baštine posebno, čini mi se da bismo zbog strukture društva morali imati knjige nekoliko različitih razina da bismo zadovoljili potrebe. Gimnazijalcu ili nekome tko je završio stručnu školu ne možete odmah dati knjigu iz PSHK ili SPH, jer im je knjigu od pet stotina stranica teško svladati...

Krenuli smo u to, jer smo vidjeli da nekih stvari uopće nema. *Hrvatska propovijed* prva je knjiga uopće takve vrste, bosanske franjevce nismo imali u hrvatskom izdanju, a ni takav uvid u opus Kašića nikada nismo imali. Srećom mi je uspjelo okupiti kompetentne suradnike.

(Srećko Lipovčan, glavni urednik, o "Školskoj knjižnici"
Erasmus Naklade, u razgovoru za *Vijenac*, 26. ožujka 1998)

— o —

IVAN GOLUB: *ULTIMA SOLITUDO PERSONAE / LICE OSAME*

(Ceres, Zagreb, 1997)

Nije nikakvo čudo da se, u predanom traženju adekvanoga izraza, Golub ogledao u najrazličitijim oblicima i stihovima; ali da je njegovu duhu i nadahnuću najsrodnija mala forma koja, stežući se neprestano, doseže gustoću hai-kua, to je očito. Otuda ova latinsko - hrvatska zbirka svoje najsretnije trenutke doseže u najkraćim bljeskovima cjeline od dva ili tri stiha, što je kulminiralo u vrhunskoj zbirci *Trag* (1993). Je li, možda, Golub najbolji u malim kompozicijama? *Maximus in minimis*, kako je rečeno za njegova omiljelog Jurja Julija Klovića? ili je to samo prirodan odbjesak skromnosti i poniznosti, - temeljnih muza Golubovih? Jedno je, međutim, nedvojbeno: u latinskom jeziku, koji nam neodoljivo odzvanja sonornim, ozbiljnim autoritetom silnih katedralskih prostora i - u isti mah - čarobnim romonom Vulgate, ove Golubove pjesme rominjaju kao biblijski verseti, prizivajući nam u ganuto sjećanje granitnu vjeru naših majki i ljubavlju ispunjen žubor njihovih krunica. Bolovi koji presijecaju ove stihove, upravo u njima (u njihovoj *latinitas*, i zahvaljujući njoj), nalaze utjehu i olakšanje. Nije li to ujedno smisao i značenje poezije? Odista, *non solum pulchra, sed vere dulcia poemata golubiana*.

(Iz pogovora Ive Frangeša)

MILOVAN TATARIN: *OD SVITA ODMETNICI*
(*RASPRAVE O NABOŽNIM TEMAMA U SLAVONIJI U 18. STOLJEĆU*)
(Književni krug Split, 1998)

Autor sebi postavlja i pitanje što takva djela mogu značiti iz današnje perspektive, koliko su ona tek dokument o društvenom i vjerskom životu u Slavoniji XVIII. stoljeća, a koliko nešto više od toga. Pa, premda svagda drži stranu tim zaboravljenim piscima, Tatarin se čuva da ih u svojim sudovima ne precijeni, i to zato što neprestano ima na umu cjelinu hrvatske književnosti. U toj cjelini, naime - kad se Slavonci usporede npr. s Dubrovčanima - pokazuje se da su slavonski nabožni pisci većinom literarno slabiji, ali da nipošto nisu vrijedni potpunog zaborava. Kao što se pokazuje i to da je upravo usporedbom različitih sfera hrvatske književnosti - osobito južne i sjeverne - moguće najviše doznati o tome kakvu je društvenu i povijesnu ulogu literatura igrala u raznim našim regijama. A iz toga opet mogu proizaći i neki dalekosežniji povijesni zaključci.

Upravo to uzimanje u obzir cjeline hrvatske književnosti htio bih još istaknuti kao jednu od kvaliteta ove knjige. Gdje je god mogao, Tatarin je istražio kako su se razne naše regije međusobno odnosile, i kako je taj odnos prisutan u tekstovima Slavonaca iz XVIII. stoljeća. Pokazao je na taj način da su se u Slavoniji čitali ne samo takvi pisci kao što su Gundulić ili Ignjat Đurđević (što se znalo i prije, barem kad je o Kanižliću riječ), nego po svoj prilici i Marulić, kao i cijeli niz drugih, manjih pisaca iz našega sredozemnog pojasa. Pri tome je osobito zanimljivo promatrati kako isti motiv, prenijet iz razvijenih južnih komuna u prilično zaostalu Slavoniju, zadobiva drugačije značenje. Kao što je zanimljivo konstatirati i to da Slavonci onoga doba rado ističu svoju povezanost s jugom, i to u stupnju i na način koji nemamo uvijek na umu kad razmišljamo o tom dijelu povijesti hrvatske književnosti.

(Iz recenzije Pavla Pavličića)

SADRŽAJ

Kalendar zbivanja	3
Zvane Črnja: Pod Marulovom ponistrom u Splitu 18. VIII. 1515.	5
Marko Marulić: Judita	7
Gjuro Arnold: Marku Maruliću	8
Hrvatski jezik u Hrvatskom državnom saboru	9
Tin Ujević: Oproštaj	10
Uz obnovu teksta Ujevićeve soneta na postolju Marulićeva spomenika u Splitu 1998	11
Osmi okrugli stol o Marku Maruliću	15
Podaci o sudionicima okruglog stola	16
Charles Béné: <i>Institucija</i> i cenzura	17
Colloquia Maruliana VII – Sadržaj	18
Marci Maruli Repertorium	21
Sabrana djela Marka Marulića	22
Erasmus Naklada	23
Ivan Golub: <i>Ultima solitudo personae / Lice osame</i>	23
Milovan Tatarin: <i>Od svita odmetnici</i>	24

Izdavač
Književni krug Split

Za izdavača:
Nenad Cambi

Urednik:
Bratislav Lučin

Naklada:
400 primjeraka

Tisak: »Varteks« Varaždin